

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічний факультет

«18» червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ

Галузь знань	А Освіта
Спеціальність	А1 Освітні науки
Освітня програма	«Педагогіка вищої школи»
Факультет (ННІ)	Гуманітарно-педагогічний

Розробник: Єресько О.В., доцент кафедри педагогіки, кандидат педагогічних наук

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни Основи екологічного світогляду

(до 1000 друкованих знаків)

Навчальна дисципліна належить до циклу спеціальної (фахової) підготовки обов'язкових компонентів ОПП, знайомить студентів, майбутніх викладачів із ключовою концепцією для подолання сучасної екологічної кризи, що загрожує життєздатності природних екосистем і благополуччю людства, так званого «сталого розвитку», яка передбачає гармонійне поєднання економічного зростання, соціального добробуту та екологічної відповідальності; покликана формувати у студентів систему знань про роль екологічної культури для забезпечення сталого розвитку, глибокі переконання в необхідності екологізації людської діяльності та розуміння головних проблем, що пов'язані із забрудненням середовища існування; має навчити організовувати роботу щодо формування екологічної культури особистості, свідомого та відповідального ставлення до навколишнього середовища; надає загальне уявлення про структуру, зміст, характер і специфіку співпраці з різними суспільними інституціями у процесі формування екокультури особистості.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	А1 Освітні науки	
Освітня програма	«Педагогіка вищої школи»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	15 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Лабораторні заняття	- год.	год.
Самостійна робота	45 год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета - формування знань про основні закономірності взаємодії людини, суспільства і природи, розуміння впливу людської діяльності на природне середовище та його зворотну дію на організм людини задля зміни стратегії у визначенні шляхів розвитку цивілізації як запоруки виживання людства в умовах екологічної кризи.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук, що

передбачають проведення досліджень та/або використання інновацій за невизначеності умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально і свідомо.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність проєктувати і досліджувати освітні системи, планувати і проводити теоретичні та емпіричні дослідження у сфері освіти.

СК 9. Здатність до використання сучасних інформаційнокомунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності з урахуванням особливостей підготовки фахівців за різними спеціальностями, у тому числі аграрної та природоохоронної галузі.

СК 10. Здатність створювати безпечне освітнє середовище, формувати в інших патріотизм, навички здоров'язбереження, екологічну культуру, неприпустимість до проявів корупції.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень; проводити самостійні наукові дослідження педагогічних явищ та екстраполювати їх результати в практику викладання.

ПРН9. Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.

ПРН10. Приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації; реалізовувати комплекс функцій управління та лідерства (прогнозування, планування, організації, виконання, контролю, координації і мотивації) в освітньому процесі.

ПРН13. Знаходити форми і засоби створення здоров'язбережувального освітнього середовища.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Модуль 1. Взаємозв'язки організмів і середовища існування														
Тема 1. Глобальні екологічні проблеми та перспективи їх подолання. Екологія як наука	1-2	10	2	4			4							
Тема 2. Організм і середовище існування. Екологічні чинники	3	6	1	2			3							
Тема 3. Екологія	3-4	6	1	2			3							

популяцій. Поняття про біоценоз. Трофічна структура біоценозу														
Тема 4. Поняття про екосистему. Потік енергії та колообіг речовин у екосистемі	5	6	1	2			3							
Тема 5. Поняття про біосферу. Вчення В.І. Вернадського про біосферу та ноосферу	5-6	6	1	2			3							
Тема 6. Людина і середовище існування. Екологія людини як наука.	7	6	1	2			3							
Тема 7. Біоритми та їх вплив на життєдіяльність людини	7-8	8	1	2			5							
Разом за модулем 1	48		8	16			24							
Модуль 2. Формування екологічного світогляду як запорука виживання людства														
Тема 1. Природне та антропогенне забруднення. Поняття про забруднювачі, ГДК. Екологія атмосфери.	9	6	1	2			3							
Тема 2. Екологія гідросфери. Проблеми водних ресурсів.	9-10	6	1	2			3							
Тема 3. Екологія літосфери. Основні чинники деградації ґрунтів.	11	6	1	2			3							
Тема 4. Екологія міста. Особливості урбанізованої території.	11-12	6	1	2			3							
Тема 5. Природні та антропогенні джерела радіації. Вплив іонізуючого випромінювання. Наслідки катастрофи на Чорнобильській АЕС	13	6	1	2			3							
Тема 6. Екологічні проблеми України та перспективи їх вирішення	13-14	6	1	2			3							
Тема 7. Екологічна криза. Природоохоронна діяльність. Сталий розвиток	15	6	1	2			3							
Разом за модулем 2	42		7	14			21							
Усього годин	90		15	30			45							

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Глобальні екологічні проблеми та перспективи їх подолання. Екологія як наука	2
2	Організм і середовище існування. Екологічні чинники	1
3	Екологія популяцій. Поняття про біоценоз. Трофічна структура біоценозу	1
4	Поняття про екосистему. Потік енергії та колообіг речовин у екосистемі	1
5	Поняття про біосферу. Вчення В.І. Вернадського про біосферу та ноосферу	1
6	Людина і середовище існування. Екологія людини як наука.	1
7	Біоритми та їх вплив на життєдіяльність людини	1
8	Природне та антропогенне забруднення. Поняття про забруднювачі, ГДК. Екологія атмосфери.	1
9	Екологія гідросфери. Проблеми водних ресурсів.	1
10	Екологія літосфери. Основні чинники деградації ґрунтів.	1
11	Екологія міста. Особливості урбанізованої території	1
12	Природні та антропогенні джерела радіації. Вплив іонізуючого випромінювання. Наслідки катастрофи на Чорнобильській АЕС	1
13	Екологічні проблеми України та перспективи їх вирішення	1
14	Екологічна криза. Природоохоронна діяльність. Сталий розвиток	1

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Глобальні світові екологічні проблеми сьогодення	2
2	Роль екологічних знань для формування екологічного світогляду, розбудови гармонійного розвитку України	2
3	Вплив екологічних чинників (абіотичного, біотичного, антропогенного) на організми	2
4	Трофічні зв'язки екосистем. Побудови харчових ланцюгів основних екосистем	2
5	Значення колообігу речовин в біосфері	2
6	Історія утворення біосфери та можливі шляхи її подальшого розвитку	2
7	Вплив екологічних чинників на організм людини	2
8	Біологічні ритми. Раціональний розпорядок дня.	2
9	Забруднення атмосфери. Шляхи подолання ситуації, що склалася	2
10	Забруднення гідросфери. Шляхи подолання ситуації, що склалася	2
11	Забруднення літосфери. Шляхи подолання ситуації, що склалася	2
12	Основні проблеми урбанізації. Вплив урбанізованого середовища на людину	2
13	Вплив іонізуючого випромінювання на організми.	2
14	Екологічні проблеми України. Шляхи їх вирішення	2
15	Значення екологічного світогляду в пошуках шляхів зменшення антропогенного впливу на навколишнє середовище, забезпеченні сталого розвитку	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Роль сформованості екологічного світогляду в розв'язанні екологічних проблем сучасності	3
2	Основні поняття екології. Історія становлення екології як науки.	3

3	Екологічні чинники. Вплив екологічних чинників на організми.	3
4	Зв'язки між організмами в екосистемах. Типи співіснувань організмів	3
5	Колообіг речовин і енергії в природі	3
6	Структура біосфери, особливості її функціонування	3
7	Вплив середовища життя на організм людини	3
8	Роль біологічних ритмів у житті організмів і людини. Основні циркадні біоритми людини	3
9	Діяльність людини і екологічні кризи. Основні забруднювачі атмосфери.	3
10	Гідросфера та її забруднення. Шляхи виходу з кризи щодо нестачі якісних водних ресурсів	3
11	Значення літосфери. Основні типи небезпек для літосфери. Охорона та збереження ґрунтів.	3
12	Шляхи мінімізації негативного впливу урбанізації на людину.	3
13	Основні небезпеки радіаційного забруднення середовища. Наслідки Чорнобильської катастрофи.	3
14	Екологічні традиції українського народу та сучасна екологізація педагогіки як спосіб вирішення екологічних проблем сучасності	3
15	Екологічний світогляд як основа гармонійного розвитку людини. Основні принципи Концепції сталого розвитку	3

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист реферативних робіт, проєктів;
- самооцінювання.

7. Методи навчання *(вибрати необхідне чи доповнити)*:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурм.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Взаємозв'язки організмів і середовища існування		
Практичне заняття 1	Повідомлення про одну з глобальних екологічних проблем України	5
Практичне заняття 2	Написання есе: Моє бачення гармонійного розвитку України	10

Практичне заняття 3	Характеристика одного з середовищ існування та особливостей адаптації організмів до нього	10
Практичне заняття 4	Розроблення харчового ланцюга екосистеми	10
Практичне заняття 5	Складання колообігу обраної речовини	10
Практичне заняття 6	Повідомлення про вчення В.Вернадського про біосферу	5
Практичне заняття 7	Повідомлення про роль екологічних чинників у житті людини	5
Практичне заняття 8	Складання розпорядку дня відповідно біоритмів	10
Модульна контрольна робота 1.		35
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Формування екологічного світогляду як запорука виживання людства		
Практичне заняття 1	Характеристика можливих загроз для здоров'я одного з забруднень атмосфери	10
Практичне заняття 2	Характеристика можливих загроз для здоров'я одного з забруднень гідросфери	10
Практичне заняття 3	Характеристика можливих загроз для здоров'я одного з забруднень літосфери	10
Практичне заняття 4	Характеристика можливих загроз для здоров'я урбанізації	10
Практичне заняття 5	Характеристика можливих загроз для здоров'я радіаційного забруднення	10
Практичне заняття 6	Повідомлення про наслідки аварії на Чорнобильській АЕС	5
Практичне заняття 7	Повідомлення про основи концепції сталого розвитку	5
Захист реферативного дослідження, проєкту		40
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/quiz/view.php?id=563544>);
- посилання на цифрові освітні ресурси:
 - <http://psychlib.com.ua/>
 - <http://pidruchniki.ws>
 - <http://psylib.ukrweb.net/books/beloo01/index.htm>
 - <https://houseofeuropa.org.ua/opportunity/125>
 - https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти:
- **Методичні вказівки** для студентів освітнього ступеня галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи) до вивчення дисципліни "Основи екологічного світогляду"/О.В. Єресько. – К.: НУБіП України, 2025. – 74 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Агроекологія : монографія / О.І. Фурдичко. – К.: Аграр. наука, 2014. – 400 с.
2. Анталогія біоетики / За ред. Ю.І. Кундієва. – Львів: БаК, 2003. – 592 с.
3. Бойчук Ю.Д. Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя. Теоретико-методичні аспекти формування. : монографія / Ю.Д. Бойчук. Суми : Університетська книга, 2023. – 357 с.
4. Бондар О.І., Барановська В.Є., Єресько О.В. та ін. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях : науково-методичний посібник для вчителів / за ред. О. І. Бондаря. – Херсон: Грінь Д.С., 2015. – 228 с.
5. Виховання ціннісного ставлення до живої природи учнів середнього шкільного віку : монографія/ Надія Діра, Руслан Сопівник, Лідія Чередник. Київ: Компринт, 2022. 400 с.
6. Гончаренко М.С., Бойчук Ю.Д. Екологія людини : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. – 400 с.
7. Екологічна природна та техногенна безпека : підручник / Єремєєв І.С., Дичко А.О. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 434 с.
8. Екологічне підприємництво та екологізація підприємницької діяльності. Теорія. Організація. Управління. : монографія / Жарова Л.В., Какутич Є.Ю., Хлобистов Є.В. Суми : Університетська книга, 2023. – 240 с.
9. Екологія і охорона навколишнього середовища : навч. посіб. / Бойчук Ю.Д., Солошенко Е.М., Бугай О.В. Суми : Університетська книга, 2023. – 316 с.
10. Екологія людини: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / М. С. Гончаренко, Ю. Д. Бойчук; за ред. Н. В. Кочубей. – Київ, 2023. 400 с.
11. Еколого-економічні детермінанти формування земельно-орендних відносин в сільськогосподарському виробництві. : монографія / Макарова В.В. - Суми : Університетська книга, 2023. – 177 с.
12. Екологія : навч. посіб. для дистанційного навчання / О.М. Дуган, Г.О. Статюха. – К. 2007. – 202 с.

13. Загальна екологія.: навч. посіб. / Злобін Ю.А., Кочубей Н.В. – Суми: Університетська книга, 2023. - 416 с.
14. Кокурн О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності : моногр. / Кокурн О. М. – К. : Міленіум, 2004. – 265 с.
15. Моніторинг довкілля : навчальний посібник / Т.В. Ананьєва. К. : Олді плюс, 2022. – 172 с.
16. Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. : навчальний посібник / Мельник О.С., Скляр В.Г., Коваленко І.М. Одеса: Олді плюс, 2021. 166 с.
17. Процеси та апарати природоохоронних технологій. : підручник / Пляцук Л.Д., Гурець Л.Л. Суми: Університетська книга, 2023. – 270 с.
18. Системні дослідження навколишнього середовища. Корпоративні екологічні системи, хімічна екологія / підручник / Л.Д. Пляцук, Т.В. Козуля, Л.Л. Гурець, В.Ф. Моїсеєв, І.Ю. Аблеєва. К.: Університетська книга, 2023. – 466 с.
19. Стратегія післядипломної освіти для сталого розвитку : монографія; за ред. Н.М. Рідей, Л.М. Панченко. 2 видання, доповнене і перероблене. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 416 с.
20. Сучасні екологічні проблеми та молодь : наук.-метод. збірник / під ред. В. М. Барякіна. – Запоріжжя : ЗДІА, 2001. – 262 с.
21. Техногенні та екологічні ризики та катастрофи / підручник / І.С. Єремєєв, А.О. Дичко. – Одеса: Олді плюс, 2024. – 234 с.
22. Урбоекологія : навчально-методичний посібник / Климчик О.М. Одеса : Олді плюс, 2019. - 208 с.
23. Федоренко О. І. Основи екології : підручник / О. І. Федоренко, О. І. Бондар, А. В. Кудін. – Київ : Знання, 2006. – 543 с.
24. Формування та реалізація національної екологічної політики України : монографія / Веклич О. О., Волошин С. М., Жарова Л. В. та ін., за наук. ред. С. О. Лизуна. – Суми: Університетська книга, 2023. – 336 с.
25. Як відвернути кліматичну катастрофу. Де ми зараз і що нам робити далі / Білл Гейтс / переклад з англ. Юлія Костюк. – К. : Лабораторія, 2021. – 244 с.